

پیامدهای فقر فرهنگی خانواده بر افت تحصیلی دانش آموزان

خدیدجه سادات موسوی^۱

^۱ سطح ۳ حوزوری (معادل کارشناسی ارشد)، رشته کلام اسلامی

آموزش و پرورش شهرستان کازرون، آموزگار

چکیده:

در مسیر تحصیلی یک دانش آموز عوامل متعددی از قبیل عوامل فردی، روانی، محیطی و اجتماعی تاثیر گذار است. عوامل اجتماعی شامل خانواده، فقر فرهنگی، فقر اقتصادی، رسانه ها، جمعیت، طلاق و... می باشد. انسان ها در هر جامعه ای از وضعیت اقتصادی، روابط اجتماعی و فرهنگ متفاوتی برخوردار هستند. در واقع، انسان ها دارای منزلت اجتماعی متفاوتی در جامعه اند. به تعبیر بوردیو (افراد دارای سرمایه مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی هستند. سرمایه های مختلف یک فرد، تعیین کننده منزلت او در جامعه، هدایت کننده افکار و رفتارهای وی و شکل فضاهایی که در آن ها زندگی و یا کار میکند، هستند. به اعتقاد بوردیو، سرمایه های فرهنگی فرد بیشترین تأثیر را نسبت به سرمایه های دیگر وی، در تعیین منزلت اجتماعی او در جامعه و راهنمای افکار و رفتار او دارند. به همین منظور نگارش این مقاله پرداختیم تا به پیامدهای که فقر فرهنگی خانواده بر افت تحصیلی دانش آموزان دارد، توجه نشان دهیم.

واژگان کلیدی: فقر فرهنگی، افت تحصیلی، خانواده، فرهنگ خانواده

۱- مقدمه

آموزش و پرورش یکی از قدیمی ترین نهادهای اجتماعی است که از بدو تشکیل زندگی گروهی انسان، در پاسخ به نیاز انسان ها در روابط متقابل به شکل ابتدایی خود وجود داشته است. آموزش و پرورش رسمی از اوایل قرن حاضر به صورت یک نظام فراگیر، ابتدا جوامع پیشرفته و متعاقب آن سراسر جوامع در حال پیشرفت را فرا گرفته است و امروز جامعه ای نیست که این نظام نقشی در تحول و پیشرفت آن نداشته باشد.

خانواده به عنوان یک نهاد اجتماعی علی رغم دگرگونی های بسیار هنوز هم در رشد روانی بهنجار و انتقال ارزش های فرهنگی هر جامعه کارکرد اساسی را به عهده دارد و باید برای قوام و تحکیم جایگاه آن برنامه ریزی های جهانی، ملی و منطقه ای صورت گیرد. رشد و تکامل و فعال شدن استعدادها و توانایی های هر شخص مستلزم وجود خانواده سالم، جامعه سالم و موقعیت (مجموع شرایط زمانی، مکانی مؤثر) سالم است و توأم بودن آن ها از ضرورت های آموزش و پرورش مؤثر و موفق است.

پژوهش ها نشان می دهد هر چه در آمد یک خانواده کمتر باشد امکان ترک تحصیل دانش آموز آن خانواده بیشتر است به عبارت دیگر وضعیت اقتصادی و اجتماعی یک خانواده رابطه معکوسی با ترک تحصیلی دارد.

شکست تحصیلی موجب کاهش کارایی نظام آموزشی می شود و تکرار پایه تحصیلی، ترک تحصیل زودرس، کاهش کیفیت آموزش را به همراه دارد که در این مقاله از آن با واژه افت تحصیلی یاد می کنیم.

عوامل مختلفی درافت تحصیلی سهیم هستند که این عوامل پیچیده، بایکدیگر در ارتباط هستند، در افراد مختلف تفاوت دارند، در همه زمان ها تاثیر آنها یکسان نیست. هر علت افت تحصیلی خود می تواند معلول علل دیگری باشد از طرفی برای نشان دادن میزان تاثیر هر کدام باید مطالعات دقیق و علمی صورت بگیرد که نیاز به وقت و انرژی و هزینه زیادی دارد. نظام آموزشی هر کشور برای موفقیت دانش آموزان حداقل معیار هایی در نظر گرفته است که اگر دانش آموزان این حداقل معیار را نتوانند کسب کنند عاقبت آن ها به مردودی و اخراج است و یا اینکه باعث ناامیدی و دلسردی دانش آموزان شده و در نهایت به ترک تحصیل آن ها منجر می شود. این جریان را میتوان «افت تحصیلی» نامید. هرچند که نظام آموزشی تلاش می کند با تصویب انواع قوانین جریان موفقیت دانش آموزان را تسهیل کند که تاثیر آن نمی تواند زیاد باشد. برای جلوگیری از افت تحصیلی باید علل را شناخت و بر طرف کرد.

پژوهش های انجام گرفته درباره افت تحصیلی بسیار فراوان بوده است و اعتبارات قابل توجهی برای پژوهش در زمینه رفع این مشکل اجتماعی، اقتصادی داده شده است. در بررسی پژوهش های انجام شده در غرب سه گرایش عمده در زمینه توضیح و مقابله با افت تحصیلی وجود دارد افت تحصیلی و عوامل فردی (مهارت های شناختی، خودباوری، راهبردها و مطالعات یادگیری)، افت تحصیلی و عوامل آموزشی (روش تدریس معلمان محتوا و برنامه های درسی شرایط و مقررات حاکم بر مدرسه)، افت تحصیلی و عوامل خانوادگی (وضعیت اقتصادی، اجتماعی، تحصیلات، حجم خانواده و...). دانش آموزانی که بیشترین افت تحصیلی رو داشتند از میان خانواده های بودند که درآمد پایینی داشتند. نتایج پژوهش نشان می دهد که تشویق فرزندان یادگیری در خانه و انتظارات واقع بینانه والدین از عملکرد مدرسه ای فرزندان تاثیر به سزایی در موفقیت تحصیلی آنان دارد. (دادور و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۲۵)

در نتیجه رابطه مثبتی بین ارزش های پیشرفت والدین و پیشرفت های واقعی فرزندان وجود دارد. این رابطه به نظر می رسد در همه فرهنگ ها صادق باشد. همچنین بین پایگاه اجتماعی، اقتصادی (بعد خانواده، تحصیلات والدین، پایگاه اقتصادی خانواده و نگرش خانواده) با افت تحصیلی رابطه معنادار وجود دارد و علل افت تحصیلی بر اساس پژوهش ها شامل فقر اقتصادی، فقر فرهنگی، مشکلات خانوادگی و آموزشی است. (همان: ۲۲۶)

بنا بر این با توجه با اهمیت عوامل خانوادگی در افت تحصیلی، هدف اصلی این تحقیق بررسی عوامل خانوادگی مؤثر بر افت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر می باشد تا با شناخت این عوامل و برخورد مدبرانه با آن بتوان کارایی نظام مزبور را افزایش داده و جاده علم و دانش را برای پیمودن نسل های جوان هموارتر کرد.

در مبحث دوم از نگرش این مقاله اشاره می شود به مکتب روانکاوای که بر این باور است که انتخاب های انسان از ذهن او تبعیت میکنند. (فروید، ۱۹۸۹) به عبارتی، یک هماهنگی نسبی بین ذهن، فکر، رفتار و انتخاب اشیا و فعالیت های مختلف انسان، وجود دارد. محتوای ذهن انسان نیز دارای ارزش ها، هنجارها و آداب و رسوم است که فرد در طول حیات خود آموخته است. لذا، ذهن انسان معرف فرهنگ و حاوی فرهنگ فرد است. در نتیجه، فرهنگ انسان یا سرمایه های فرهنگی وی، از طرفی رفتارها، نگرش ها و اظهار نظرهای او را هدایت

کرده، از طرف دیگر، در انتخاب های مختلف وی در زندگی روزمره نقش دارد و راه تحصیل را برای فرد متفاوت خواهد کرد هر فضای جغرافیایی به غیر از ظاهر فیزیکی خود، گواه و معرف ارزش ها، هنجارها و یا به عبارتی مجموعه فرهنگی است. به زبان دیگر، هیچ مکان و محدوده جغرافیایی، بدون فرهنگ نیست. در نتیجه، می توان گفت که هر فضای فیزیکی و جغرافیایی دارای هویت فرهنگی است. در مقیاس کلان، هر کشوری دارای هویت فرهنگی خاصی است که آن را از دیگر همسایگانش متمایز میسازد؛ یعنی در هر منطقه جغرافیایی، ارزش ها، هنجارها و آداب و رسوم وجود دارد که نهادینه شده و در زندگی روزمره افراد جامعه قابل مشاهده است. در مقیاس خرد نیز، برای مثال، یک رستوران یا کلاس یا مسجد دارای فرهنگ خاص یا هویت خاص به خود است. خانواده نیز، یک مقوله ذهنی یا مجازی نبوده، بلکه علاوه بر وجود افراد تشکیل دهنده آن، در درون یک محدوده جغرافیایی (با اندازه های متفاوت) معنا و مفهوم دارد. (منادی، ۱۳۸۶: ۲۲)

به همین منظور در بخش دوم یافته ها پژوهش به تاثیر فرهنگ و گویش محیط در آموزش و تحصیل دانش آموزان می پردازیم.

۱-۱ پیشینه پژوهش

- صفایی موحد و بهادری (۱۳۹۵)، در پژوهشی تحت عنوان «بررسی تأثیر فرهنگ مدرسه و سرمایه فرهنگی خانواده بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان» با مطالعه بر ۲۴۴ نفر از جامعه آماری ۶۶۰ نفر بیان کردند که «نتایج تحقیق نشان داد فرهنگ مدرسه و سرمایه فرهنگی خانواده بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان تأثیر مستقیم دارند. هر چه فرهنگ مدرسه بهتر ارزیابی شود عملکرد دانش آموزان بهتر است و هر چه سرمایه فرهنگی خانواده غنی تر باشد عملکرد تحصیلی دانش آموزان بهتر می شود هم چنین اثرات متقابل متغیرهای فرهنگ مدرسه و سرمایه فرهنگی خانواده نیز بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان تأثیر دارد».
- رادفر و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهش توصیفی از نوع هم بستگی با عنوان « بررسی عوامل خانوادگی موثر بر افت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر سال اول دبیرستان شهرستان دره شهر در سال تحصیلی» در یافتند که « بین عوامل خانوادگی با افت تحصیلی فرزندان در دو گروه دختر و پسر رابطه معناداری وجود دارد. عوامل خانوادگی بررسی شده شامل پایگاه اجتماعی، اقتصادی، سطح تحصیلات در خانواده، داشتن امکانات و نابه سامانی و مشکلات در خانواده می باشد که با افت تحصیلی رابطه معنادار دارند در نتیجه تفاوت استعدادهای واقعی است که در سنین مختلف خود را نشان می دهد بنا بر این ایجاد جو سازنده و ارتباط بین خانه و مدرسه فرد از اهم وظایف مسئولان است که به طور پویا در حل مشکلات و مسائل دانش آموزان و خانواده های آنان موثر است».
- منادی (۱۳۸۶)، نتیجه مقاله خود با عنوان «سرمایه های فرهنگی و فضای فرهنگی خانواده ها» این گونه بیان می کند: «اولا اکثر والدین سرمایه های فرهنگی خود را عیناً در فضاهای فرهنگی درون خانه بازتولید کرده اند؛ ثانیاً، بیشتر والدین دارای سرمایه های فرهنگی متوسط و پایین هستند و ثالثاً، هم سرمایه های فرهنگی بر شیوه های فرزندپروری تأثیر دارد و هم شخصیت روانی و فرهنگی فرزندان آینده سازان جامعه را تحت تأثیر قرار می دهد، بنابراین میبایستی در بالا بردن سطح، میزان و کیفیت سرمایه های فرهنگی افراد جامعه، به خصوص والدین اقدام کرد. این عمل توسط رسانه ها و آموزش های مختلف امکان پذیر است».
- ژوان گارو (۲۰۰۱)، تاثیر فرهنگ اجتماعی و سطح دو زبانگی کودک را بطور مستقیم به رفتار والدین و نوع راهکارهای که آنها در زبان آموزی به کار می برند مرتبط میدانند. مطالعه دو زبانگی در ایران و تاثیر آن بر وضعیت تحصیل دانش آموزان از این جهت مورد توجه است که ایران کشور چند فرهنگی با گروه های زبانی چندگانه است که با زبانهای ترکی، لری، عربی، کردی، گویش می کند بدون تردید دشواری های آموزش رسمی کودکانی که با زبان غیر از فارسی در منزل تکلم می کنند از پیچیدگی بسیاری برخوردار است.

۱-۲ روش شناسی

نتایج حاصل از تحقیق پیامدهای فقر فرهنگی خانواده بر افت تحصیلی دانش آموزان برگرفته از تحلیل داده های غیر عددی، بررسی مقالات، مطالعه دیدگاه و تجارب مختلف مرتبط در این حوزه به روش مروری گرد آوری شده است. یافته های این پژوهش و سایر پژوهش ها نشان می دهند افت تحصیلی یک معضل مهم و چند وجهی است که برای پیشگیری از آن بایستی به نقش عوامل متعدد توجه داشت.

۲- بحث درباره یافته ها

در تقسیم بندی بررسی های انجام شده علل افت تحصیلی را به دو دسته عوامل درونی و بیرونی تقسیم می کنند

۱. شرایط فردی-روانی-اجتماعی (درونی)
۲. مسائل خانوادگی نظیر ساختار خانوادگی، فقر و مسائل اقتصادی، نژاد و قومیت، زبان و محل سکونت و جنسیت (بیرونی) که ارتباط نزدیکی با شکست تحصیلی دانش آموزان دارد. این دسته بندی دارای مرز مشخصی نیست و می توانند در یکدیگر تداخل داشته باشند، چرا که نظام آموزشی نمی تواند از اجتماع جدا باشد و خود متأثر از آن است. همچنین عوامل فردی بی تأثیر از اجتماع و خانواده نمی باشد. این دسته بندی فقط برای سهولت مطالعه و تحقیق می باشد که در زیر به تفصیل بیان می شود. هدف پژوهش حاضر بررسی عوامل خانوادگی، فرهنگی موثر بر افت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر است.

۲-۱ تاثیر عوامل خانوادگی و بیان راه کارها

مطالعات نشان داده اند که کودکان با خانواده های فقیر، تحصیلات و درآمد پایین، کودکانی که در خانواده آن ها مشاجرات زیاد است، بیشتر احتمال دارد مردودی را تجربه نمایند. مشاجرت در خانواده از علل اصلی مشاهده دانش آموزان پرخاشگر در مدارس است. رفتارهای خشونت آمیز و پرخاشگرانه دانش آموزان ممکن است به صورت کلامی یا بدنی باشد خشونت کلامی شامل مواردی چون فحش دادن، توهین و تهدید کردن، تحقیر، تمسخر و لقب دادن می باشد و پرخاشگری بدنی شامل کتک زدن، هول دادن، مشت زدن، از بین بردن و سایر اعمال مشابه است. (بازرگان و همکاران، ۱۳۸۲، گالن و اندروود، ۱۹۹۷). عوامل خانوادگی (مشاجره، اعتیاد) مهم ترین عامل موثر در بزهکاری دانش آموزان است. (امینی، ۱۳۸۱)

دانش آموزان پرخاشگر در خانه احساس همدردی نمی کنند و در مواقع نامالایمات از طرف اعضا خانواده، حمایت نمی شوند. (محمدی، ۱۳۸۰) به عبارت دیگر دانش آموزانی که از رابطه گرم و عاطفی با والدینشان برخوردار هستند از سازگاری فردی، اجتماعی و تحصیلی بهتر و بالاتری برخوردارند و امکان افت تحصیل آن ها بسیار کمتر است. (شوشتری، ۱۳۷۷)

از عوامل دیگری که با ترک تحصیل رابطه دارند. سطح موفقیت شغلی والدین و نبودن وسائل کمک آموزشی در خانه را می توان نام برد. نبودن پدر یا مادر یا هر دو، اختلافات خانوادگی، جدایی والدین از یکدیگر در خانواده، باعث می شوند شرایط امنیت روانی و عاطفی به شدت کاهش یابد و باعث افت تحصیلی شود. فقدان والدین باعث آثار منفی رفتاری و عاطفی بر کودکان شده و به تبع آن بی علاقه ای و آشفتگی های هیجانی ایجاد می شود که هر یک به نوبه خود می تواند عاملی برای افت تحصیلی دانش آموز باشد. می توان با تقویت رابطه مدرسه و خانواده از طریق آموزش های عملی و تشکیل گروه های خاص مثل گروه های همیار، تأثیر سوء عوامل خانوادگی هر چند اندک را به حداقل رساند. انجمن اولیاء و مربیان می تواند در جهت این هدف گام جدی تری بردارد. در زمینه عوامل فردی مؤثر بر افت تحصیلی می توان با توجه به استعدادها و با توجه فرد از طریق آموزش های مناسب در جهت رفع آشفتگی های عاطفی، هیجانی، مشکلات رفتاری و به منظور تقویت انگیزه دانش آموزان برنامه ریزی کرد.

پایین بودن سطح تحصیلات والدین یکی دیگر از عوامل مؤثر بر افت تحصیلی است چراکه بی سواد بودن والدین موجب عدم درک وظایف مدرسه، برنامه های آن و تداوم حضور مرتب دانش آموز در مدرسه می گردد و مشکلاتی برای تحصیل دانش آموز و کار مدرسه فراهم می کند. همچنین از نظر ناتوانی در کمک فکری و عملی به امور برنامه درسی دانش آموزان در منزل، از پیشرفت تحصیلی فرزندان آنان می کاهد. والدین با سواد علاوه بر نقش کمک رسانی در آموزش فرزندان خود، الگوی منسجمی از یک فرد باسواد نیز هستند. سواد والدین در تحصیل فرزندان نقش دو جانبه ای دارد. از یک سو برای آن ها جنبه کمک آموزش دارد و از سوی دیگر انگیزه ای برای درس خواندن آن ها می شود. برخی از تحقیقات نشان داده اند کودکانی که در امور تحصیلی موفق هستند از والدینی برخوردار هستند که تحصیلات بالاتری دارند.

لازم به ذکر است از عوامل مهم پیدایش بزهکاری، سطح و طبقه اجتماعی و فرهنگی خانواده است. چنانچه سطح تحصیلات بی سواد، کم سواد اعضا خانواده، سطح پایین منزلت اجتماعی خانواده، ناآگاهی اعضا خانواده بویژه والدین از مسایل تربیتی، اخلاقی و آموزه های مذهبی و... مولفه های هستند که در قالب فقر فرهنگی خانواده در ایجاد شوک های روانی و روحی بر فرزندان جوان و نوجوان مؤثر است و انگیزه ارتکاب انواع جرایم آنها را دوچندان می کند. (فولادی، ۱۳۸۴: ۴۳)

راه کارهای پیشنهادی شامل ایجاد جو سازنده و ارتباط بین خانه و مدرسه توسط مسئولان تعلیم و تربیت می باشد در این راستا از نهادهایی که می تواند نقش فعالی داشته باشد انجمن اولیاء و مربیان است که به طور پویا در حل مشکلات و مسائل دانش آموزان و خانواده های آنان و همچنین به ایجاد نگرش و انگیزش مثبت در والدین نسبت به کسب علم و دانش بپردازند. به اولیای دانش آموزان در مورد فعالیت های درسی، نقش آن ها در موفقیت و پیشرفت تحصیلی و فضای مناسب یادگیری، ترغیب کودکان به مطالعه و یادگیری، اطلاعات لازم داده شود. (دادفر و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۲۹)

۲-۲ تاثیر فرهنگ و گویش محل زندگی

هر فرهنگی ویژگی های خاص خودش را دارد و این ویژگی ها بر شکل گیری شخصیت کاربران فرهنگی اثر گذار است. در دنیا هیچ فرهنگی مانند فرهنگ دیگر نیست و به تعداد اقوام و جامعه های مختلف فرهنگ های متعدد وجود دارد. از طرفی تاریخ و فرهنگ هر قومی در کنار زبان و گویش خود معنا پیدا می کند و حافظه یک ملت به شمار می رود که بدون توجه به آن هویت آن ملت به محاق تاریکی فرو می رود. (مهرآور گیگلو، ۱۳۹۰).

کودک در محیط خانوادگی و اجتماعی خود زبان خاص خود را فرا می گیرد زبانی با بعد جامعه شناختی متنوع و غنای واژگان دستوری که با توجه به محیط جغرافیا و نوع گویش متفاوت است. حال با ورود کودک به مدرسه حادثه رخ می دهد چرا که مدرسه از لحاظ شکل و محتوا متفاوت از محیط پیرامونی کودک است. حال اگر زبان جاری در مدرسه متفاوت از زبان در خانواده باشد این فاجعه گسترده تر و عمیق تر خواهد بود و آثار تحصیلی منفی آن در زندگی دانش آموز در بدو ورود آشکار خواهد شد. (شکریباغانی، ۱۳۹۲: ۱۰۷)

با توجه به تحقیقاتی که در داخل کشور در زمینه ارتباط بین دو زبانی و پیشرفت تحصیلی انجام شده است از جمله تحقیق مهرجو و هاریان (۱۳۷۱) بیان می شود: از مودنی های یک زبانه در تست پیشرفت تحصیلی نشان دهنده این واقعیت است که دانش آموزان با مشکلاتی مواجه هستند از جمله عدم فهم مطالب ارائه شده از سوی معلم که منجر به حس حقارت، سر خوردگی و دلسردی آنان می شود با در نظر گرفتن این که دانش آموز از خانواده بی سواد و به طبع آن نا آشنا به زبان رسمی آموزش باشد امکان هیچ هدایت تحصیلی و راهنمایی از خانواده وجود نخواهد داشت و افت تحصیلی در همان سال اول ورود رخ خواهد داد. بطور کلی علل افت تحصیلی دانش آموزان دو زبانه به شرح زیر می باشد (اسفندآبادی، ۱۳۸۲):

۱. آشنا نبودن دانش آموزان به زبان فارسی و اشکال در تفهیم و تفاهم
۲. پایین بودن سطح فرهنگ و سواد خانواده
۳. عدم امکان استفاده خانواده روستایی از رادیو و تلویزیون
۴. ضعف جایگاه زبان فارسی و عدم توجه به دروس ادبیات فارسی چه در شهر چه در روستا
۵. نگذراندن کلاس های الزامی پیش دبستانی

در این حوزه سه راه کار می توان ارائه داد: پیشنهاد می شود کلاس پیش دبستانی اجباری باشد تا مناطق دو زبانه فرد زودتر با محیط آشنا شود بدون آن که از مباحث تدریس شده عقب بیفتند. پیشنهاد دوم این است که تا زبان مادری حداقل تا پایه چهارم یا پنجم ابتدایی در کنار زبان فارسی تدریس شود به محض آنکه زبان مادری در یک منطقه دو زبانه در نظام آموزشی راه پیدا کند فرد از اعتماد بنفس و احساس توانایی بیشتری برخوردار خواهد شد. در خصوص راهکار سوم ضروری به نظر می رسد کودکان دو زبانه قبل از شروع آموزش رسمی برای جبران تفاوت های زبانی خود آموزش های را در زمینه مفاهیم پایه و نیز نوع کیفیت روابط در محیط مدرسه دریافت کنند. استفاده از معلم های دو زبانه به عبارتی استخدام نیروی بومی گامی بزرگ در جهت تسهیل مشکل خواهد بود چرا که این معلم علاوه بر تسلط بر زبان آموزش رسمی به زبان مادری ام آگاه است و می تواند با استفاده از هر دو زبان به غنی سازی زبان دیگر کمک کند. (شکریباغانی، ۱۳۹۲: ۱۲۷)

۳- نتیجه گیری

یکی از مشغله های اصلی بشریت در تمام دوران، توانا ساختن نسل آینده در اداره امور خویش و سپردن میراث فرهنگی بوده است. قسمت اعظم این وظیفه، در ابتدا توسط خانواده انجام می شد. همزمان با گسترش جوامع و تقسیم کار اجتماعی و اقتصادی وظیفه تعلیم و تربیت به نهاد آموزش و پرورش محول گردید. این نهاد به طور رسمی عهده دار این امر گشت تا بر اساس اصول و اهداف مورد قبول جامعه، توانایی ها و استعدادهاى کودکان و نوجوانان را شناسایی نماید و به منظور اجتماعی شدن و به عهده گرفتن مسئولیت های آتی تعلیم لازم را به آنان بیاموزد. در عصر حاضر بسیاری از امکانات مادی و نیروهای انسانی در خدمت تعلیم و تربیت قرار گرفته است. همچنین تعلیم و تربیت در بسیاری از جوامع یک سرمایه گذاری بلند مدت محسوب می شود. که به بهای چشم پوشیدن و صرف نظر کردن از رشد کوتاه مدت دیگر امکانات جامعه حاصل می شود. بنابراین اگر تعلیم و تربیت نتواند نیروهای انسانی تحت آموزش خود را در قالب انواع تخصص ها و مهارت های مکمل و مورد لزوم جامعه درآورد و بدین ترتیب نتواند به ایفای نقش خود در زمینه شکوفایی جامعه بپردازد، در واقع باید گفت که این امکانات و نیروها به هدر رفته است. عبارت دیگر در رویکردهای علمی، نظام آموزشی به عنوان ماشین یا صنعتی تصور می شود که در آن باید فراگیران بر اساس کیفیت مورد انتظار تحول یابند و در صورتی که بازده مورد انتظار حاصل نشود در قالب شکست و ائتلاف منابع آموزشی قرار می گیرد. در مورد دلایل و علل افت تحصیلی، دیدگاه ها و نظرات مختلفی توسط صاحب نظران و اندیشمندان این حوزه ارائه گردیده است. معنای این سخن آن است که مجموعه ای از عوامل وجود دارند که باعث افت تحصیلی و به تبع آن ائتلاف نیروی انسانی و غیر انسانی نظام آموزشی می گردند. از این منظر برای یافتن عوامل موثر بر افت تحصیلی دانش آموزان باید عوامل خانوادگی نظیر، پایگاه اجتماعی اقتصادی، سطح تحصیلات در خانواده، امکانات، توجه، نا به سامانی و مشکلات در خانواده مورد توجه قرار داد. واضح است که متغیرهای پایگاه اجتماعی، اقتصادی، نا به سامانی و مشکلات در خانواده، سطح تحصیلات در خانواده و امکانات و توجه در خانواده با افت تحصیلی به همراه خواهد بود. (دادور و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۲۹)

منابع

- اسفندآبادی، شمس، (۱۳۸۲)، مطالعه سبک های یادگیری در دانش آموزان یک زبانه دو زبانه و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی و جنسیت: فصلنامه نوآوری های آموزشی
- امینی، جمال، (۱۳۸۱)، بررسی نگرش دانش آموزان مقطع متوسطه استان کردستان در مورد علل شیوع بزهکاری اجتماعی در مدارس، پیشگیری و مقابله با آن در سال تحصیلی ۸۰-۸۱: شورا تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش استان کردستان
- بازرگان، زهرا؛ غلامعلی لواسانی، مسعود، (۱۳۸۲)، خشونت بدنی در مدرسه و راهکاری برای پیشگیری و کاهش آن: فصلنامه نوآوری های آموزشی
- بازرگان، زهرا؛ غلامعلی لواسانی، مسعود؛ صادقی، ناهید، (۱۳۸۲)، بررسی در وضعیت خشونت کلامی در مدارس راهنمایی شهر تهران: مجله روانشناسی و علوم تربیتی
- شکرباغانی، اشرف السادات، (۱۳۹۲)، تاثیر فرهنگ و گویش بر آموزش مدرسه ای کودکان دو زبانه، گیلان: جهاد دانشگاهی
- شوشتری، مژگان، (۱۳۷۷)، بررسی رابطه جو عاطفی خانواده با سازگاری فردی اجتماعی، عملکرد تحصیلی دانش آموزان پایه سوم مدارس راهنمایی شهر اهواز: شورا تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان
- دادفر، رضا؛ بازدار، فاطمه؛ نصراللهی، عباس؛ عبدالحسینی، امیر؛ وحیدی، احمد، (۱۳۹۲)، بررسی عوامل خانوادگی موثر بر افت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر سال اول دبیرستان شهرستان دره شهر در سال تحصیلی: مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ایلام
- فولادی، محمد، (۱۳۸۴)، علل و پیدایش آسیب های اجتماعی و راه های پیشگیری از آن: نشریه معرفت
- محمدی، حکمت، (۱۳۸۰)، بررسی عوامل موثر در پرخاشگری دانش آموزان پسر دوره آموزش متوسطه اردبیل: شورا تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل
- منادی، مرتضی، (۱۳۸۶)، سرمایه های فرهنگی و فضای فرهنگی خانواده ها: نشریه خانواده و پژوهش
- مهرآور گیگلو، قاسم، (۱۳۹۰)، راهکارهای ترویج فرهنگ ادب فارسی به غیر ایرانیان، تهران: علامه طباطبایی.